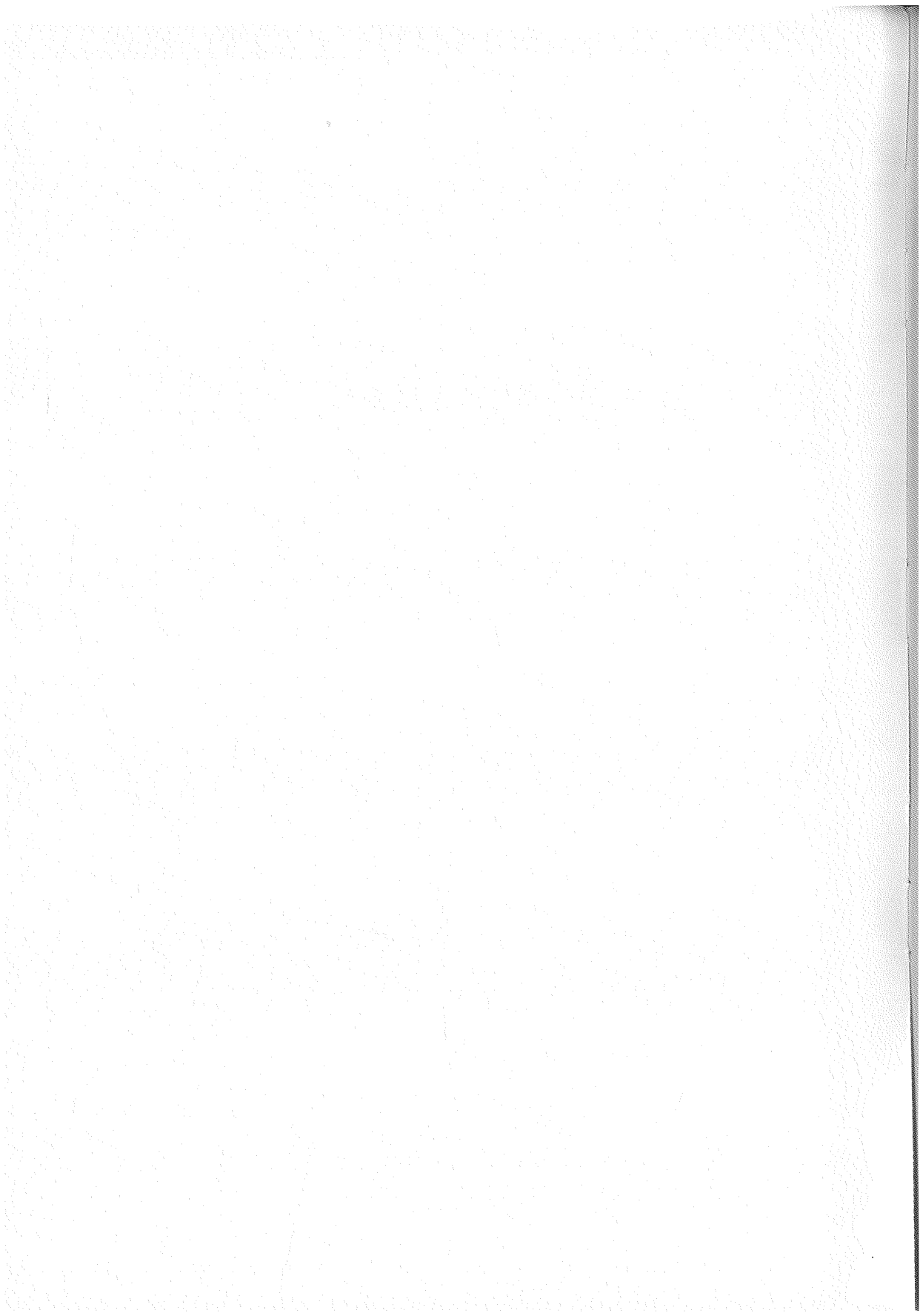

POGOVOR

Prijedlog da se započne s pripremama za proslavu 300-godišnjice Sveučilišta u Zagrebu podnio je na sjednici Sveučilišnog vijeća 20. travnja 1964. tadašnji dekan Filozofskog fakulteta prof. dr Ljudevit Jonke. On je, među ostalim, predložio da se izradi plan o »izradi zbornika, izboru redakcijskog odbora itd.«. Iako je Sveučilišno vijeće odmah izabralo odbor, u koji su ušli dr Hrvoje Iveković, Lj. Jonke, ing. Sl. Macarol i B. Tomašić, sa zadatkom da izradi »odgovarajući prijedlog«, pa je zatim do kraja 1964. raspravljalo o njemu, a 26. lipnja 1965, štaviše, proširilo spomenuti odbor novim članovima, ta je akcija bila uskoro zakočena i privremeno napuštena. Naime, Zakonom o visokoškolskom obrazovanju od 13. prosinca 1965. Sveučilišno vijeće je bilo ukinuto kao nepotrebno.

Tek godinu dana kasnije, 16. studenoga 1966, Sveučilišni savjet je ponovo pokrenuo pitanje proslave i izabrao nov odbor za proslavu, te na sjednici 14. veljače 1967. »prihvatio u cijelosti prijedlog Programa proslave 300-godišnjice Sveučilišta u Zagrebu, pripremljen po imenovanom Odboru za proslavu«. Uza sve to je Komisija za Spomenicu imenovana tek 14. veljače 1968. Za njezina predsjednika izabran je prof. dr Jaroslav Šidak, koji je izradio plan Spomenice i organizirao suradnju na njezinim tekstovima.

Komisija je ujesen 1968, poslije ostavke jednog člana zbog bolesti, imala ovaj konačan sastav: dr Davorin Bazjanac (Fakultet strojarstva i brodogradnje), dr Josip Brčić (Poljoprivredni fakultet), dr Zoran Bujas (Filozofski fakultet), dr Branimir Gušić (Medicinski fakultet), dr Ante Lui (Prirodoslovno-matematički fakultet), dr Vilko Niče (Arhitektonski fakultet), dr Nikola Tintić (Pravni fakultet) i dr Jaroslav Šidak (Filozofski fakultet). Odlukom Izvršnog odbora za proslavu, donesenom na sjednici od 23. prosinca 1968, zaključeno je da ta komisija »fungira kao redakcioni odbor« a da njezin predsjednik i formalno preuzme dužnost glavnog urednika.

Komisija je do 30. listopada 1969. održala u svemu sedamnaest sjednica. Svoju redakcijsku djelatnost organizirala je na taj način da su po dva njezina člana, od kojih je jedan uvijek bio glavni urednik, čitala pojedine rukopise i o tome izvještavala ostale članove komisije na skupnim sjednicama, na kojima se donosila konačna odluka o svakom tekstu. Tekstove koji su iz bilo kojeg razloga zahtijevali posebnu pažnju pročitati bi svi članovi Komisije, a tekst glavnog urednika »Opći pogled na tristogodišnji razvoj visokoškolske nastave u Zagrebu« dostavljen je i svim članovima Izvršnog odbora. Pošto je glavni urednik svaki pojedini tekst redigirao i – zbog kratkoće raspoloživog vremena, ograničenog prvobitnom odlukom Izvršnog odbora da se proslava održi već potkraj mjeseca rujna 1969. – također lektorirao, gotovo svaki je autor imao prilike da svoj tekst dopuni ili preradi i na kraju odobri njegov konačan oblik.

Međutim, Komisija je u tom radu nailazila na poteškoće različite vrste. Za neka poglavlja uspjela je naći autore u posljednji čas, a neki su od njih završavali svoje tekstove s osjetljivim zakašnjenjem, koje je u nekim slučajevima ugrožavalo pravodobni izlazak Spomenice. To je, pored njezina neočekivano ponaraslog opsega, bio glavni razlog da je Spomenica bila najzad podijeljena u dva sveska i da je barem prvi od njih mogao, u ograničenom broju primjeraka, izaći pred samu proslavu, koja je održana 17. prosinca 1969.

Oskudica u vremenu, koja je bila samo donekle ublažena odlaganjem proslave za tri mjeseca zbog produženih radova na obnovljenoj zgradi Hrvatskoga narodnog kazališta, i nedostatak ili nesređenost dokumentarne građe za razdoblje od 1941–1954, a njezino preobilje nakon uvođenja društvenog upravljanja na Sveučilištu 1954, prouzrokovali su Komisiji najteže brige. Prva teškoća bila je uklonjena na taj način da je glavni urednik, koji je već dotada napisao četiri teksta, preuzeo pisanje teksta o Sveučilištu za rata i okupacije. Drugovima A. Milušiću, prof. dru Hodimiru Sirotkoviću i studentu medicine Slobodanu Langu

Komisija duguje osobitu zahvalnost za prikaz Sveučilišta u razdoblju od oslobođenja do god. 1954, a asistentu Josipu Adamčeku za daljnji prikaz do kraja šk. god. 1967/8. Dragocjenu pomoć pružili su autorima rektori Sveučilišta koji su tu čast imali od 1945–54. i to: prof. dr Grga Novak, Andre Mohorovičić, Marko Kostrenčić, Teodor Varićak, Željko Marković i Hrvoje Iveković. U vrijeme kad se suradnik za to razdoblje nije mogao naći, oni su se odazvali pozivu da izvještajima o vremenu svog rektorovanja pridonese lakšem prevladavanju ove nemale teškoće.

Iako je veći dio tekstova koji su ušli u 1. svezak bio u pravo vrijeme pripremljen za tisak, ipak su neki pristizali sa znatnim zakašnjenjem i s mnogo mučnih urgencija, a jedan oduži tekst završen je tek u vrijeme samog prijeloma Spomenice. Zbog bolesti glavnog urednika završni dio toga teksta nije prošao niti uobičajenu fazu redigiranja i lektoriranja. Tekst o današnjoj organizacionoj strukturi Sveučilišta, prvobitno namijenjen 1. svesku, redakcija je, štaviše, primila tek na početku god. 1970, pa je zbog toga i uvršten u 2. svezak Spomenice. Naknadna podjela Spomenice u dvije knjige omogućila je da se i on nađe na prikladnom mjestu, kojem u početku nije bio namijenjen.

Međutim, najveće neprilike prouzrokovali su redakciji izvještaji pojedinih fakulteta i visokih škola. Rijetki su od njih bili izrađeni na vrijeme i u onom obliku kakav je bio prvobitno zamišljen i od tih ustanova zatražen. Odatle, prije svega, znatna neusklađenost među njima, po opsegu i po materiji, iako je njihova dužina ovisila, dakako, u prvom redu o starosti same ustanove. Mnogim izvještajima nedostaju i sada neki podaci, do kojih redakcija, usprkos svim naporima, nije uspjela doći, a pogotovu treba požaliti što u nekim od njih nema dijela o razvoju pojedinih katedara s podacima o nastavnom i pomoćno-nastavnom osoblju. Pokušaj da se taj nedostatak ukloni popisom svega osoblja na kraju 2. sveska, po primjeru Reda predavanja za cijelo Sveučilište, propao je zbog mnogih netačnih podataka, za koje pojedine ustanove nisu uopće pokazale volje da ih provjere i isprave. U jednom slučaju morali su se mijenjati brojevi podaci koji su iz izvještaja bili već prije uneseni u tabele, pa je zatim trebalo s tim promjenama uskladiti podatke već prelomljenih tabela. Itd.

Medusobna neusklađenost pojedinih izvještaja ima i drugih razloga. Neki su u cjelini plod napora jednog autora, kao, na pr., tekst o Pravnom fakultetu koji je napisao prof. dr Nikola Tintić. Neke je, doduše, izradio jedan urednik, ali je na njima surađivao velik broj autora. To napose vrijedi za opširan izvještaj o Filozofskom fakultetu, koji je sastavio Josip Adamček. Komisija je, između ostaloga, uzela u obzir i tu činjenicu da su neki fakulteti (Veterinarski, Elektrotehnički, Fakultet

strojarstva i brodogradnje, Geodetski fakultet), slaveći 50-godišnjicu svog osnutka, gotovo u isto vrijeme izdali vlastite spomenice, a da to Medicinski fakultet i ostali tehnički fakulteti namjeravaju također učiniti. U posljednjih desetak godina izdali su svoje Spomenice i fakulteti: Farmaceutski (1958), Poljoprivredni (1960) i Šumarski (1963), a kao »uvodni prilog« spomenicama pojedinih tehničkih fakulteta izašla je »Povijest tehničkih fakulteta u Zagrebu«. Prema tome, najopširnije su u ovoj Spomenici Sveučilišta prikazana oba najstarija fakulteta, Filozofski i Pravni, koji sve do danas nisu dobili svojih Spomenica.

Osjetljiv nedostatak, koji je prouzrokovan nedovoljnom usklađenošću izvještaja s obzirom na kabinete predvojničke obuke i nastavu uvoda u sociologiju, redakcija je nastojala ukloniti njihovim unošenjem u cjelovit prikaz organizacione strukture Sveučilišta, ali u tome, na žalost, nije uspjela.

Dokumentarni »Prilozi za povijest visokoškolske nastave u Zagrebu« (I, 295–376) uvršteni su prema prijedlogu glavnog urednika, a osnovni prijedlog za ilustrativni dio Spomenice dao je prof. dr U. Niče.¹

Bilješke uz imena pojedinih rektora i počasnih doktora napisali su ponajviše sami članovi Komisije, posluživši se pri tom službenim spisima o promocijama, a bilješke o L. Ružički i Ul. Prelogu napisao je prof. dr Krešimir Balenović.

Na kraju treba sa zahvalnošću spomenuti imena nekih vanjskih suradnika koji su uvelike pomogli da Spomenica bude što potpunija i bolja. To su dr Josip Golub, docent Bogoslovskog fakulteta u Zagrebu; Fikreta Butić-Jelić, asistent Instituta za historiju radničkog pokreta SR Hrvatske, koja je važnom izvornom gradom olakšala autoru rad na povijesti Sveučilišta za vrijeme rata; prof. dr Stjepan Rapić, koji je također pomogao rad na tom poglavlju; prof. dr Nikola Neidhardt, prof. dr Uladimir Bayer, Ueljko Mratović, prof. dr Uanda Kochansky Devidé nekim svojim prijedlozima, Milutin Juzbašić, šef Biroa za proslavu 300-godišnjice Sveučilišta u Zagrebu i drugi.²

U Zagrebu, 25. veljače 1970.

Jaroslav Šidak

¹ Fotografija rektora Rudolfa Vimera (1900–01) potječe s njegova puta u Palestinu, kada nije bio odjeven kao svećenik. – Za ilustrativni dio upotrijebljene su fotografije iz fundusa Arhiva Hrvatske, Nacionalne i sveučilišne biblioteke, Jugoslavenskog leksikografskog zavoda i Agencije za fotodokumentaciju, a pretežni dio snimio je Zavod za fotogrametriju Geodetskog fakulteta po fotografu Josipu Puclinu. – Iz posjeda privatnih osoba potječu fotografije nekih bivših rektora i počasnih doktora.

² Na temelju pismenog ovlaštenja pisca, prof. Hodimira Sirotkovića, dužni smo objasniti da zadnji pasus na str. 214 u prvom svesku Spomenice treba shvatiti kao općenitu, završnu ocjenu sveukupnih odnosa između nastavnika Sveučilišta i nadležnih prosvjetnih organa, kako su oni opisani od str. 212–214, a nikako ne kao konkretno vrednovanje nastavnika spomenutih u bilješci 21 na str. 214.

